

Zálesí

Čtvrtletník pro kulturu, sport,
historii a společenský život

ročník 62, zima 2025, zdarma

MEDOU SLAVÍ
DESET LET

HUMPOLECKÉ
VÁNOCE

LEGIONÁŘI

ZIMNÍ PŘÍRODOVĚDNÉ
BÁDÁNÍČKO

OSMISMĚRKA

TÉMA NA ZIMU 3

Lenka Šlapáková: 10 let Medou

KULTURA ŽIJE

Humpolecké Vánoce 5

Kulturní lahůdky 7

Z KNIHOVNY

Podzim v knihovně 8

... a vánoční přichází čas 9

Tipy na vánoční čtení 9

Z MUZEA 10

Zimní pozvánka

Z HUMPOLECKÝCH KRONIK 11

Jak vzniklo muzeum v Humpolci

HISTORIE ZNÁMÁ I NEZNÁMÁ 13

Fašisté v hostinci U České koruny a Turkovy černé košile

OSOBNOSTI 15

Humpolecká ulice Legionářů

a další památky na ně

POVÍDKA PRO ZÁLESÍ 17

Martin Staněk: Šťastný profesor

PŘÍRODOVĚDNÉ BÁDÁNÍČKO 18

Ledovcové nádhery

SPORT 19

Skol!

HRAJEME SI 20

Osmisměrka k deseti letům Medou

Největší dar, který můžeš někomu dát, je tvůj čas

Už je tomu deset let od doby, kdy v Humpolci začala lidem s handicapem pomáhat organizace Medou. Za tu dobu ušla dlouhou cestu a jak zmínila její ředitelka Lenka Šlapáková, Medou už nevnímá jako malou organizaci, která píše velký příběh. „Troufám si říct, že už nejsme malí a že nyní zkrátka a dobře píšeme velký příběh, k němuž zveme další a další lidi,“ usmála se. Když totiž před pěti lety do Medou nastoupila, pečovali o šestnáct klientů. V současnosti pomáhají více než šedesáti rodinám. K jejím prioritám patří budování kvalitní sociální služby postavené na pevných pilířích. „Pokud chceme někomu pomáhat, musíme nejdříve umět pomoci sami sobě, proto jsou pro mě velmi důležité i naši zaměstnanci. Ráda bych se podílela i na posilování obrazu sociálních služeb jako zajímavého a smysluplného oboru ke studiu a později k pracovnímu uplatnění. K čemu nám totiž bude dostatek klientů, když se o ně nebude mít kdo starat,“ míní Lenka Šlapáková.

Jak vypadaly oslavy prvního kulatého jubilea?

Medou bylo založeno vlastně v září před deseti lety. A jelikož v létě máme plné ruce práce, tak jsme se na oslavy zaměřili až na podzim. Hlavní část se uskutečnila u nás v centru denních služeb v Lužické ulici, kde jsme uspořádali oslavu pro naše klienty a jejich rodiny. Bylo to moc pěkné. Setkali jsme se jak s rodinami, které jsou s námi opravdu už celých deset let, tak i s rodinami, které k nám přišly vlastně vůbec poprvé. Druhá oslava se konala 10. října. To datum jsme zvolili už v loňském roce: vyšlo to zrovna na pátek, dvě desítky plus ta naše, takže nebylo co řešit. Rozhodli jsme se pozvat naše partnery, protože k nim velmi silně vnímáme závazek a vděčnost za finanční podporu. Zažili jsme těžké časy: covid, válku na Ukrajině nebo energetickou krizi a bez podporovatelů bychom to určitě nezvládli. Chtěli jsme jim proto nejen poděkovat, ale také jim ukázat, na čem se podílejí. A vzhledem k tomu, že já jsem dříve pracovala v korporátu, tak vím, že i když ten druhý svět rád pomáhá tomu našemu, často se spolu vůbec nesetkají, což je obrovská škoda. Nám se ale podařilo vytvořit unikátní večer, kdy se sešlo zhruba 110 lidí z různých oborů, firem a koutů republiky, aby mohli blíže poznat jednu organizaci, Medou, které všichni pomáhají. Bylo to nádherné a věřím, že i smysluplné pro obě strany.

Když se řekne „deset let Medou“, co podle vás stojí za to oslavovat?

Každý den je co oslavovat. (úsměv) Já vlastně hodnotím především těch mých pět let, co jsem tady. Když jsem Medou přebírala, pomáhali jsme šestnácti humpoleckým rodinám, jejichž členové s mentálním nebo fyzickým postižením nebo autismem využívali centrum denních služeb. V současnosti v rámci jedné služby a dalších projektů pomáháme více než

šedesáti rodinám. Určitě stojí za zmínku i to, že jsme opravdu potřebovali, že jsme nedílnou součástí dění v Humpolci a já sama považuji za velký úspěch to, že se nám daří bořit bariéry v hlavách lidí, kdy si rodiny a lidé, kteří potřebují naše služby, nebojí říct o pomoc. Dalším důvodem k oslavám je podle mě i to, že se nám daří propojovat svět byznysu a nezisku. Je totiž důležité si uvědomit, že hranice, kdy jeden den podporujete a druhý den se vám stane vážný úraz a najednou potřebujete odbornou pomoc vy, je strašně tenká.

Jak jste se dívala na Medou před tím, než jste se stala jeho ředitelkou?

Medou jsem poznala právě na té druhé straně, na straně sponzora, když jsem ještě pracovala v korporátu. Ale jako úplně první ho znala moje devítiletá dcera, protože její navštěvovali se školkou. Když se paní Žaloudková (Zuzana Žaloudková, jedna ze zakladatelek organizace, pozn. red.) rozhodla odejít, byla jsem po mateřské dovolené a přemýšlela jsem nad tím, kam se posunu. A nemusím asi říkat, že mateřství hodně žen změní, ovlivní. Právě tehdy, v hlubokém covidu, přišla nabídka, jestli bych nechtěla převzít Medou.

Vzpomenete si, jak jste reagovala?

Já se tehdy zasmála, ale manžel mi pověděl, proč bych to nezkusila. Myslela jsem si, že bych organizaci mohla něco přinést, ale vůbec jsem nevěděla, do čeho jdu. Jenže chuť zkusit to byla silná, nechtěla jsem zpátky do korporátu. Druhým důvodem mého zájmu bylo i to, že jsem si uvědomila, že chodit do práce jen pro peníze se dá jen chvíli. To, čím se živíte, by vám především mělo dávat smysl.

Medou vaše očekávání naplnilo?

Naplnilo. Ale je pravda, že práce tady není pro každého. Když jsem se rozhodla, že Medou převzmu, dostaly se ke mně různé reakce. Třeba: To se za to nestydíš? Nebo: Víš, jak to bude

Lenka Šlapáková v první řadě, druhá zleva.

vypadat na tvém Linkedlnu? Nebo: Dáváme ti maximálně dva roky. A nebo: To ti to manžel dovolí? Jsem lev a přiznám se, že to mě hodně nakoplo a často si na tyto věty v těžkých chvílích vzpomenu. Na druhé straně si vzpomenu i na svou dceru, která, když jsem jí řekla, že půjdu pracovat do Medou, pověděla své kamarádce: Víš, že moje mamka půjde pracovat do Medou? A ta její kamarádka odvětila: Fakt, co tam bude dělat? A moje tři a půl leté dítě reagovalo: To nevím, ale bude pomáhat druhým lidem. Když jsem se jí zeptala, co jsem tedy vlastně dělala předtím, tak řekla, že nic, že jsem jen seděla u počítače. I v jejích očích má moje práce smysl a pro mě je to moc důležité.

Co konkrétně vám tedy v Medou dává smysl?

Mně dává obrovský smysl pomáhat někomu, kdo to opravdu potřebuje. To je jasné. Ale také mi dává smysl posouvat naše zaměstnance. Chci o ně pečovat, protože si moc dobře uvědomuji, že jejich pohoda se velmi prolíná do jejich práce a spokojenosti rodin našich klientů. Je nás tu dohromady patnáct a jsme jedno velké puzzle, každý se na něčem podílí. Věřím, že je třeba ukazovat potřebnost sociálních služeb i z toho pohledu, aby pro mladé, kteří se rozhodují, kde studovat, to byl atraktivní obor. Často slyšíme, že v budoucnu hrozí opravdu velký nedostatek pracovníků v sociálních službách, proto se snažím pracovat se zaměstnanci. K čemu nám totiž bude dostatek klientů, když se o ně nebude mít kdo starat

Je něco, co jste si z byznysu přinesla do světa neziskové organizace?

Určitě základ v komunikaci a celkově důležitost týmové spolupráce. Čím si myslím, že jsme unikátní, je to, že investujeme nemalé prostředky do vzdělávání našich pracovníků. Nechci mít zaměstnance, který mi po dvou letech vyhoří, ale chci mít zaměstnance, který mi včas dokáže říct, že potřebuje změnu. A chci je podporovat v tom, v čem jsou dobří, protože když člověk sám není v pohodě, tak práci u nás nemůže dělat. Pokud chceme někomu pomáhat, tak nejdříve musíme umět pomoci sobě.

Co naopak dalo Medou vám?

Já jsem ten člověk, který chce mít hodně věcí naplánovaných. To je právě zvyk z korporátu. Medou mě naopak učí žít teď a tady.

Jak byste popsala současné Medou?

Jsme nezisková organizace, která provozuje sociální službu – centrum denních služeb pro věkovou skupinu 6 až 60 let. Působíme v Kraji Vysočina, oslovujeme hlavně obyvatele Humpolce a okolí, ale díky tomu, že nabízíme svozy, což znamená, že klienty ráno přivezeme a odpoledne je zase odveze domů, pomáháme i lidem ze vzdálenějších koutů našeho kraje. Jsme tu pro klienty s mentálním i tělesným postižením, dále pro lidi s autismem. Fungujeme pondělí až pátek od 7 do 16 hodin. S klienty se snažíme pracovat na individuální bázi, dle jejich potřeb a možností. Věnujeme se například hudbě, rukodělným činnostem, výtvarničení, domácím činnostem, socializaci a podobně. Různé rodiny mají různé priority. Někdo opravdu chce, aby se jejich příbuzný učil co nejvíce starat se sám o sebe, další potřebují do společnosti a vyhledávají výlety, protože jinak se nikam nedostanou.

Jak byste organizaci charakterizovala sama za sebe?

To je těžká otázka... *(přemýšlí)* Těch svých pět let jsem vždycky říkala, že jsme malá organizace, která píše velký příběh.

Ale když se nad tím zamyslím, v tuto chvíli už to asi neplatí. Respektive neplatí to, že jsme malá organizace. Nyní zkrátka a dobře píšeme velký příběh, k čemuž zveme další a další lidi. A rozhodně jsme kvalitní sociální služba, což je pro nás opravdu závazek, který chceme plnohodnotně naplňovat v dalších letech.

Jaké jiné plány má Medou do dalších let?

Ještě před dvěma měsíci bych řekla, že velké, ale teď mám pocit, že je třeba se zklidnit. Myslím, že je nutné budovat jakési pilíře jistoty, k nimž patří hlavně financování. Sociální služby žijí z dotací, které se schvalují na různých místech každý rok, a to je opravdu kolikrát velký adrenalin. Rádi bychom dělali jednu věc pořádně, posouvali se dál, ale někdy je to opravdu těžké – když třeba přijde energetická krize a vy zjistíte, že vám chybí půl milionu na energie. Najednou jde vše ostatní stranou. Musím ale říct, že tady na Humpolecku jsou lidé, kteří nám fandí a velmi nám pomáhají, nejen finančně. Nikdy jsme neřešili, za těch mých pět let, že by se k nám někdo choval nehezky, naopak. Toho si velmi vážím.

Co byste tedy Medou k narozeninám popřála?

Přála bych nám hlavně zaměstnance, kterým bude práce dávat smysl, kteří budou mít chuť se posouvat, učit se novým věcem a společně tak budovat zázemí kvalitní sociální služby. Což pak určitě rozhodne o podpoře dalších lidí. Jedině tak bude v Medou zázemí pro spokojené klienty a jejich rodiny. Dále bych nám všem přála, aby se bouraly stereotypy a bariéry vzhledem k naší práci. Abychom nacházeli větší podporu veřejnosti, aby jí naše práce dávala smysl a společně s námi psala právě ten náš velký příběh.

Aneta Slavíková

Lenka Šlapáková (41) působí jako ředitelka organizace Medou pět let. Předtím pracovala v zahraničních firmách v oblasti personalistiky, komunikace a vzdělávání. Volný čas věnuje hlavně rodině a cestování. Její životní motto zní: Největší dar, který můžeš někomu dát, je tvůj čas. Když někomu daruješ svůj čas, daruješ mu kus svého života, který už nikdy nevrátíš.

Šťastné a humpolecké!

Humpolecké Vánoce jsou tu! Jejich oficiální zahájení i zakončení je již tradičně spojeno s akcemi pro širokou veřejnost na Horním náměstí. Humpolecké Vánoce tam totiž startují rozsvícením vánočního stromu a končí živým betlémem a Tříkrálovou sbírkou v režii Charity. Místní kulturní aktéři ovšem opět připravili spoustu akcí, které vás svátečně naladí po celý advent.

Období svařáků a dalších teplých nápojů ve vratných hrnčcích a kelímcích s motivem Ježíška zahájily **Svařený sáně** v pátek 28. listopadu koncertem Swinging Chipses. Děti i letos mohou přinést dopis Ježíškovi a vhodit ho do Ježíškovy nebeské schránky, která je připevněna na pódiu Svařených saní. Pokud do ní vhodíte dopis pro Ježíška v obálce se zpáteční adresou, budete si ji pak moci dohledat a vyzvednout v turistickém informačním centru a vašim dětem připravit a doručit odpověď od Ježíška na míru.

V neděli 30. listopadu se uskutečnilo zahájení Humpoleckých Vánoc s rozsvícením vánočního stromčku na Horním náměstí a také se poprvé rozezněla **zvonkohra** z věže evangelického kostela. Adventním časem nás bude provázet vždy v 8:05, 12:05, 16:05 a 20:05 od prvního dne adventu až do Tří králů.

Vždy v úterý před Štědrým dnem navlékněte palčáky, nasad'te čepice a přijďte si užít pohádkový podvečer do tradičního **zimního kina před Mikádem**. Letos vás čekají tři krásné vánoční animované pohádky: 2. prosince začínáme snímkem Sobík Niko: Cesta za polární září, o týden později se podíváme na to, jak se slaví Vánoce ve světě ve filmu Zvířátka a Vánoce a projekce zimního kina zakončíme českou klasikou v moderním hávu – animovanou Pyšnou princeznou. Promítat začínáme vždy v 17 hodin, tak vezměte malé i velké a přijďte nasát tu pravou vánoční atmosféru. Tu vám navodí i **Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby** – tradiční Rybovka, která zazní u nás v Humpolci v podání místních pěveckých sborů i sólistů v pohodové sváteční atmosféře a v krásných prostorách kostela sv. Mikuláše ve středu 3. prosince.

Mikulášská nadílka nebude samozřejmě chybět ani letos – tradiční čertovský rej pro celou rodinu s andělskou nadílkou, čertovskou dechovkou, tematickým fotokoutkem a mikulášskou bojovkou bude na náměstí probíhat v pátek 5. prosince od 15 do 18 hodin. Naváže na něj koncert Jany Jirásko u Svařenejch saní. V sobotu 6. prosince můžete vyrazit s dětmi do **8smičky na vánoční výtvarnou dílnu** s podtitulem #ozdoby & balící papír.

Ráno už se probudíme do bronzové neděle, kterou nám od 19 hodin zpřijemní **koncert kapely Káves** u Svařenejch saní. V pondělí 8. prosince se bude v Knihovně Jiřiny Zábranové tvořit s pedagožkou a výtvarnicí Julií Pelikánovou, a to **korálkové dárečky** v podobě originálních šperků, které jistě udělají vašim blízkým pod stromečkem radost. V úterý

9. prosince je tu další zimní kino před Mikádem a v Nádvěstěnickém centru Bernard vás čeká vánoční talkshow **Na tři s Mirkou**, tentokrát s hosty fotografem Jadranem Šetlíkem, písničkářem Láskou, hercem Václavem Vašákem a speciálním hudebním hostem Bohdanem Petrovičem. Ve středu 10. prosince bude celé **Česko zpívat koledy** – v Humpolci na náměstí s pěveckým sborem Čech a Lech, který pak na pódiu vystřídá pelhřimovský Ten Sing. V sobotu 13. prosince si můžete od 9 do 17 hodin v budově SVČ prohlédnout modelové kolejiště a dopoledne se zapojit do tvůrčích vánočních dílen – koná se totiž tradiční **Vánoční jízda v SVC**. Komu by dopolední kreativní vyžití nestačilo, může vyrazit ještě od 14 hodin do 8smičky na **vánoční výtvarnou dílnu** a vyrobit si originální ozdoby nejen na stromeček.

Tradiční vánoční akce na Horním náměstí – **Stříbrná neděle** – začne letos v neděli 14. prosince ve 14 hodin. Během odpoledne se budete moci vyfotit s anděly na chůdách nebo nechat děti povozit na kolotoči. Čeká vás i mini jarmark pro ty, kteří shání dárky na poslední chvíli, hudební vystoupení, vánoční zvyky i tradice. Chybět nebude ani pohádka pro děti – tentokrát atmosférická interaktivní pohádka inspirovaná příběhem Sněhová královna od H. CH. Andersena v podání Divadla paní Ptákové. V pondělí 15. prosince si v knihovně užijete **perníčkové odpoledne** s lektorkou Janou Makovcovou a středeční večer bude na divadelní scéně kina patřit vánočnímu koncertu legendy české folkové scény – kapele **Nezmaři**.

Svařák a živou hudbu si „u Saní“ užijete i na **Zlatou neděli** – navíc s koncertem oblíbeného pěveckého sdružení TUCET. Od 19 hodin se můžete těšit na vánoční klasiku pro celou rodinu – promítáme totiž Louskáčka v podání londýnského Královského baletu. O pár svařáků a koncertů u Saní později je tu štědrovečerní vytrubování z balkonu humpolecké radnice. Vánoční písně a koledy v podání žesťového dechového kvinteta ZUŠ G. Mahlera budou znít náměstím od 21 hodin.

I pak nás ale čeká v Humpolci spousta dalších svátečních akcí. Třeba tradiční vánoční koncert pěveckého sboru Čech a Lech s názvem **Vánoční roztomilost**, který se tentokrát uskuteční v kostele sv. Mikuláše (26/12), **Silvestrovské rozhledy na hradě Orlík** (31/12), koncert kapely **Moby Dick** na Horním náměstí (31/12) nebo hvězdicovitý výstup na hrad Orlík **Novoroční čtyřlístek** (1/1). Humpolecké Vánoce zakončí v sobotu 10. ledna tradiční **Tříkrálová sbírka a živý betlém** na Horním náměstí.

Všechny tyto akce a řadu dalších najdete na Facebooku Humpolecké Vánoce a také na infohumpolec.cz. Ať už na ně vyrazíte, nebo dáte přednost trávení svátků v kruhu rodinném v klidu svých domovů, přejeme vám jak jinak než „šťastné a humpolecké“!

Vendula Marešová,
MěKIS v Humpolci

**Spokojené prožití vánočních svátků,
mnoho lásky a porozumění.
Veselé Vánoce a šťastný nový rok přeje**

Knihovna Jiřiny Zábranové

kino Humpolec

Muzeum dr. Aleše Hrdličky

Turistické informační centrum Humpolec

• **Městské kulturní
a informační středisko
v Humpolci**
•

TRADICE

Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby

Vánoce bez Rybovky? To je jako vanilkové rohlíčky bez vanilky, vánoční stromeček bez ozdob nebo pravý vaječňák bez žloutků, nemyslíte? Tradiční Rybovka zazní u nás v Humpolci v podání místních pěveckých sborů i sólistů v krásné sváteční atmosféře. Spolek Mahler ve spolupráci s MĚKIS zve na výjimečný hudební zážitek pod dirigentskou taktovkou Lukáše Dvořáka. Vystoupí pěvecký sbor Cantare, pěvecké sdružení Tucet a sbor žáků i absolventů ZUŠ Gustava Mahlera. Přijďte si užít jedinečnou vánoční tradici spojenou s hudbou, která dojíká generace.

3/12 2025, 19:00, kostel sv. Mikuláše

BALET

Louskáček

Objevte kouzlo baletu s touto třípytivou vánoční klasikou pro celou rodinu. Připojte se ke Klárce během Štědrého večera, který se stane velkým kouzelným dobrodružstvím. Inscenaci vytvořil v roce 1984 pro Královský balet Peter Wright podle původní choreografie Lva Ivanova. S nesmrtelnou hudbou Petra Iljiče Čajkovského představuje Louskáček úžasný vánoční zážitek pro diváky všech generací. Záznam představení londýnského The Royal Ballet (Královský balet) je opatřen českými titulky, a to včetně úvodního slova, rozhovorů a přestávkového programu. Louskáček je prostě vánoční klasika, kterou byste si neměli nechat ujít!

21/12 2025, 17:00, kino

HUDBA

Nezmaři – adventní koncert

Kultovní folková kapela Nezmaři je již téměř půl století stálíci na našich koncertních, klubových a festivalových scénách. Propojení jejich vlnivého písňového poselství s nezaměnitelným pódiovým humorem přináší posluchačům ojedinělý umělecko-lidský prožitek. Skupina je charakteristická vícehlasým vokálem s doprovodem akustických nástrojů. Přijďte si užít předvánoční atmosféru plnou krásné hudby a pohody.

17/12 2025, 19:00, divadelní scéna kina

DIVADLO

Dokonalá svatba

Poslední lednový den v novém roce se ponese ve znamení slavnostní derniéry Dokonalé svatby Rachel a Billa. Nenechte si ujít poslední možnost stát se svaťbčany na takto výjimečné svatbě. A protože se budeme s inscenací na domácí scéně loučit, rozjede to Divadelní soubor Jindřicha Honzla opravdu ve velkém stylu! Na derniéru totiž od 21:30 naváže dramaturgický závěr, kdy se podíváte na celou svatební tvorbu „za oponou“, a stanete se tak svědky toho, jak vzniká humpolecké divadlo.

31/1 2026, 18:00, divadelní scéna kina

Začátek školního roku v knihovně patřil pohádkám, vědě i mladým autorům

Knihovna Jiřiny Zábranové zahájila podzimní sezónu pestrým programem, který spojil literaturu, vědu, tvořivost i poznávání. Akce určené dětem, školám i široké veřejnosti nabídly setkání se spisovateli, čtení, experimenty i nové čtenářské aktivity.

Před koncem prázdnin si malí čtenáři v Medově vile poslechli známé příběhy bratří Čapků a vyzkoušeli si několik retro her, které pro ně připravilo dětské oddělení knihovny.

V sobotu 13. září se v Mikádu uskutečnilo setkání se spisovatelkou a výtvarnicí Martou Veselou Jirousovou. Akci pro děti uspořádala knihovna v rámci literárního festivalu Zábranovo a Magorovo září. Autorka předčítala ze své vlastní tvorby i z básní svého otce, humpoleckého rodáka Ivana Martina Jirouse.

Knihovna se zapojila do Noci vědců v Humpolci. Manželé Lenka a Zbyněk Buřivalovi představili, jaké minerály se skrývají ve věcech každodenní potřeby, a spolu s Jakubem Braumberem předvedli rýžování zlata. Na vědecké show skupiny Science ON si návštěvníci mohli ověřit, jak důležitou roli hrají v našem životě smysly.

Ve středu 8. října proběhla v knihovně beseda s farmářkou Stanislavou Kuzinovou z Čejova. Součástí povídání byla ochutnávka pokrmů ze zeleniny vypěstované na farmě poblíž Humpolce. Akce se uskutečnila v rámci projektu Velký úklid s knihovnou, který je finančně podpořen Ministerstvem kultury ČR.

Týden knihoven v říjnu přinesl novinku pro dospívající čtenáře a dospělé milovníky fantasy literatury – první setkání čtenářského klubu Humpolečtí knihonauti, které se

konalo v dětském oddělení knihovny.

V úterý 14. října zavítala do knihovny spisovatelka a překladatelka Markéta Pilátová. Děti s ní skládaly origami, tiskly razítka, četly i diskutovaly o jejích knihách o japonské holčičce Kiko. Také tato akce byla součástí projektu Velký úklid s knihovnou, finančně podpořeného Ministerstvem kultury ČR.

O den později, 15. října, představila Tereza Kubičková své cestovatelské zážitky ze severního Ománu. Beseda přenesla posluchače do světa Blízkého východu a knihovnu tehdy provoněla vůně kadidla.

Závěr měsíce patřil mladému humpoleckému autorovi Martinu Staňkovi, který v pondělí 20. října představil svou prvotinu *Nejkrásnější hvězda a jiné povídky*.

Knihovna Jiřiny Zábranové pokračuje i v dalších měsících v pořádání kulturních, vzdělávacích a čtenářských akcí pro veřejnost všech věkových skupin.

Zdeňka Komrsová, Knihovna Jiřiny Zábranové

... a vánoční přichází čas aneb Adventní program v Knihovně Jiřiny Zábranové

Knihovna Jiřiny Zábranové v Humpolci připravila pro své návštěvníky pestrý předvánoční program, který se uskuteční od 1. do 19. prosince. Během tří prosincových týdnů nabídne čtenářům všech věkových kategorií literární setkání, tvořivé dílny i tradiční adventní výstavu.

Po celé období bude v knihovně probíhat prodejní výstava ručně vyrobených ozdobiček, šperků, perníčků a vánočních dekorací od regionálních tvůrců.

Adventní program zahájí v pondělí 1. prosince dvě literární události. Od 16.15 se uskuteční třetí setkání čtenářského klubu pro dospívající Humpolečtí knihonauti s hostem, autorem povídek Martinem Staňkem. Na něj naváže od 17.30 autorské čtení a autogramiáda Báje o Krasovém prstenu a jiné příběhy.

Ve středu 3. prosince od 9 do 11 hodin proběhne Předvánoční setkání Humpoláčků, určené pro rodiče s nejmenšími dětmi. Program nabídne čtení, hraní a společně strávený čas v adventní atmosféře. Rodinný workshop Korálkové dárčky se

koná v pondělí 8. prosince od 16.30 pod vedením pedagožky a výtvarnice Julie Pelikánové. Účastníci si vytvoří originální šperky z korálků jako vánoční dárek. Rezervace do 3. prosince na adrese knihovna-deti@infohumpolec.cz.

V pátek 12. prosince od 15 hodin pokračuje tvořivý cyklus dílnou Recy-věci, zaměřenou na šití drobných dárků a ozdob z recyklovaných materiálů. Workshop povede Hanka Havelková. Rezervace do 8. prosince v dětském oddělení knihovny. Další setkání, Perníčkové odpoledne, se uskuteční v pondělí 15. prosince od 15 do 17 hodin. Výtvarnice Jana Makovcová představí techniky zdobení vánočních perníčků a nabídne praktickou ukázkou i prostor pro vlastní tvorbu.

Adventní čas uzavře Vánoční černá hodinka – předvánoční setkání pro celou rodinu se čtením, písničkami a hrou se světýlky. Akce se koná v pátek 19. prosince od 16 hodin. Rezervace do 15. prosince na e-mailu knihovna-deti@infohumpolec.cz. Vstup pro registrované čtenáře knihovny je zdarma.

Zdeňka Komrsová,
Knihovna Jiřiny Zábranové

Tipy z knihovny na vánoční čtení

Husa Líza a vánoční hvězda

Petr Horáček

Když husa Líza zjistí, že na vánočním stromě chybí hvězda, vydá se na dlouhou cestu, aby jednu zářící přinesla z oblohy. Na konci putování čeká překvapení, které potěší všechny její kamarády ze statku. Laskavý příběh o odvaze, přátelství a pravém kouzlu Vánoc od oceňovaného autora a ilustrátora žijícího ve Velké Británii.

Kouzelná domovní znamení

Daniela Krolupperová

Vánoční vyprávění o tajemstvích adventu od oblíbené autorky pro děti. Malý Olda miluje vánoční trhy a těší se na Ježíška. Jednoho dne ale mezi dlažebními kostkami objeví zlatou náušnici s červeným drahokamem. Kdo ji ztratil? Stačí špetka vánočního kouzla a město ožije, aby mu pomohlo najít pravou majitelku.

Adventní radosti

František Novotný

Kniha Adventní radosti je souborem úsměvných fejetonů a básní s adventní tematikou, z nichž mnohé zazněly během let při vysílání desítek autorových pořadů v rozhlasu, televizi, na divadelním jevišti nebo besedách. Čtenáři připomene adventní zvyklosti a tradice a přenesou je do světa vlídných a laskavých časů, k poetice událostí předvánoční a vánoční doby. Kniha je doplněna ilustracemi Josefa Lady a fotografiemi z tradičních výstav betlémů v Betlémské kapli.

Zimní pozvánka do muzea

S příchodem prosince se pomalu blíží ke konci rok, který byl pro muzeum výjimečný tím, že jsme slavili 130. výročí založení, jehož nejvýznamnější událostí bylo dokončení a otevření nové národopisné expozice. Proběhlo dopoledne 15. října za účasti představitelů města, škol, okolních muzeí a tvůrců expozice. Od odpoledních do večerních hodin se dveře expozice otevřely široké veřejnosti. A pozváním k prohlídce nové expozice začíná zimní nabídka našeho muzea.

Kromě prohlídek nejen národopisné expozice zveme i na dvě zajímavé umělecké výstavy. V budově na Horním náměstí to bude vánoční zastavení **Daniely Kociánové**, která se vrací již po deváté s připomínkou staročeských Vánoc a se svými vánočními výrobky. Ty si můžete nejenom prohlédnout a jako dárek zakoupit, ale pokud jste alespoň trochu zruční, sami si nějakou drobnost pro radost vyrobit.

Ve výstavním sále na Dolním náměstí se představí skupina mladých restaurátorek, které se potkaly při studiu na Vyšší odborné škole restaurátorské v Brně – **Petra Maršíková, Nela Rundštuková, Aneta Valigurová a Anna Mária Buralová**. Předvedou dokončené i rozpracované restaurátorské projekty

včetně různých technik a postupů, které používají – například přípravu podkladu pro deskovou malbu, tvorbu sgrafit nebo scaglioly. Kromě restaurování se věnují i dalším výtvarným činnostem, a tak bude výstava nejen o obnově starého, ale i o tvoření nového s respektem k tradici. Do svého týmu přizvaly také nezávislou umělkyni, která se vedle tvorby šperků věnuje i tradičním formám lidového umění. Součástí výstavy bude také komentovaná prohlídka, která se uskuteční 7. prosince od 14 hodin.

V únoru proběhne již tradičně výstava **Sdružení Zelené srdce**, tentokrát o životě vydry říční pod názvem Vydra – tajemná dáma mokřadů. Druhou část výstavy bude tvořit komiks Čus vydus, který formou kresleného vyprávění přiblíží nejen život vydry, ale i její ochranu a život kolem vody.

Další únorovou akcí bude přednáška z cyklu **Věda v muzeu** na zajímavé téma hledačů pokladů za pomoci detektorů kovů.

Na všechny tyto akce vás srdečně zveme, termíny konání budou zveřejněny na webových stránkách, facebooku a v Radničních listech.

Dagmar Kluchová,
Muzeum dr. Aleše Hrdličky v Humpolci

Jak vzniklo muzeum v Humpolci

V letošním letním i podzimním vydání čtvrtletníku Zálesí jsme připomínali 130. výročí založení humpoleckého muzea. Mohli jste se seznámit se stručnou historií i s proměnami národopisných expozic. Ještě naposledy se vrátíme proti proudu času, abychom dle zápisů v městské kronice přiblížili dnešním čtenářům ty nejstarší dějiny muzea – okolnosti jeho založení, formování sbírkového fondu a další činnosti spjaté s fungováním muzea.

STALO SE... před 130 lety (19. května 1895 – Musejní společnost: svolání)

„Výstava zavdala myšlenku k zřízení musejní společnosti. Táž byla zřízena r. 18 19/5 95. Za příčinou uskutečnění myšlenky té vydáno následující svolání:

Vaše Blahorodí!

Po příkladě velmi mnohých měst v království Českém odhodlali jsme se založiti „Musejní společnost pro okres Humpolecký“ na ochranu památek historických i lidových v krajině naší. Přípravné kroky k uskutečnění této myšlenky jsou již vykonány. Stanovy Musejní společnosti jsou již schváleny vešl. c. k. Místodržitelstvím, zbývá tudíž jen upřímná a účinná účast všeho vlasteneckého obyvatelstva a města i okresu našeho. Zveme Vás tudíž nejupřímněji, abyste ráčil vstoupiti v řady naše a přihlásil se laskavě za člena M. společnosti.

V Humpolci, dne 1. měs. čce. r. 1895.

V. Kameš, Jar. Kaspar, G. Kobliha, J. Kopáč, Krist. Kynčl, Rich. Waleský.

(Člen činný platí 1 zl. ročně, člen přispívající roč. 2. zl. Člen zakládající jednou pro vždy 50 zl., nebo dar téže ceny. Přihlášku možno učiniti buď ústně některému z podepsaných, nebo vrácením vyplněné přihlášky, jež se přikládá.)

KOMENTÁŘ: Impulsem pro založení muzea v Humpolci byla, stejně jako v mnoha jiných městech, Národopisná výstava československá, která se konala od 15. května do 31. října 1895 na výstavišti v Královské oboře (parku Stromovka) v Praze. Byly na ní prezentovány reálie ze všech koutů Čech, Moravy, (tehdejšího rakouského) Slezska a Slovenska. Této výstavě předcházelo několik let příprav a také v Humpolci byl zřízen „krajinský odbor“, který měl zajistit uspořádání výstavy ve své lokalitě a výběr exponátů do Prahy. A tak se v září předchozího roku, mezi 1. a 9. zářím 1894, konala Hospodářská, průmyslová a národopisná výstava v Humpolci, která byla umístěna v budovách humpoleckých škol. Po skončení výstavy v Praze se vrácené předměty staly základem sbírkového fondu humpoleckého muzea. Národopisné exponáty tvoří naprostou většinu fondu muzea i v současnosti.

STALO SE... před 129 lety (26. července 1896 – Ustavení Musejní společnosti)

„Ustavující schůzi měla Společnost dne 26. čce. r. 1896. Do výboru zvolení:

Předseda: Rich. Waleský, jednatel: Jos. Kopáč ml., pokladn.: Vinc. Kameš. Členové ostatní: Jar. Kaspar, Gust. Kobliha, Krist. Kynčl, Ant. Cakl, P. Oldřich Procházka.“

KOMENTÁŘ: V tomto zápise se kronikář přepsal a ustavující schůzi musejní společnosti datoval do roku 1896. Z jiných dokumentů však můžeme s jistotou říci, že se tak stalo v červenci 1895.

Na konci 19. století byli hybateli kulturního dění zejména učitelé. Stejně tak tomu bylo i v případě humpolecké musejní společnosti. Téměř všichni výše jmenovaní pánové byli učitelé, kromě předsedy Richarda Waleského (lékárník) a Jaroslava Kaspara (statkář z Krasoňova).

STALO SE... před 113 lety (19. a 24. ledna 1912 – Žádost Musejní společnosti k okres. výboru o přístřeší – zamítnuta)

„Musejní společnost pro okres humpolecký žádala Okresní výbor v Humpolci za útulek v projektované stavbě okresního domu. Když vešlo ve známost, že okresní zastupitelstvo usneslo se zbudovati nákladný okresní dům, podala Musejní společnost, jež tvoří budoucí muzeum, žádost k okresnímu zastupitelstvu, aby do projektované budovy bylo umístěno i budoucí okresní muzeum.

Žádost v sezení okresního výboru, kde se jednalo o projektu budoucího okresního domu, byla příznivě přijata a projektantu stavby architektu B. Dvořákovi, konservátoru v Pardubicích, bylo uloženo, aby do projektu zakreslil i místnosti budoucího okresního muzea.

Architekt B. Dvořák předložil skutečně potom pěkný projekt okresního domu, v němž vedle rozměrného přednáškového sálu – sahajícího z prvního do druhého patra – zakreslil i potřebné místnosti pro muzeum, umístiv je ve 2. patře jednoho křídla stavby – hledícího do uličky proti Lázní. Ale mezi členy okresního výboru – vlivem vypočítaného nákladu a i vlivem museu nepřijímajícím – vyskytly se námitky směřující proti většímu nákladu – a tím i proti umístění muzea v okresním domě. Také rozdělení ostatních místností, velikost sálu a jiné méně závažné okolnosti způsobily, že projekt architekta Dvořáka nebyl přijat a usneseno vyslati soutěž na nové plány stavby v menších rozměrech s vypočítáním místností pro muzeum a se zmenšeným sálem.

A pak došlo dne 24. ledna 1912 k usnesení okres. zastupitelstva, kde po kratší debatě ujednáno k návrhu člena Josefa Strádala, městského radního, hostinského a člena i Musejní společnosti, že se okresní museum v projektované stavbě neumístí.

Usnesení stalo se skutkem, ale brzká budoucnost ukázala, že se stala nenahraditelná škoda a že provedená stavba dle plánů bratří Kavalírů z Prahy – také plně nevyhovuje. Nejlépe viděti z toho, že nový sál je malý a nestačí ani pro schůze rozšířeného počtu členů okresního zastupitelstva.

Z povinnosti konstatujeme, že tehdejší okresní starosta Karel Vácha, statkář z Větrného Jeníkova, museu přál, ale neměl pro svůj dobrý úmysl dostatečné podpory ani z řad členstva okresního zastupitelstva, ani z jeho úřednictva.“

KOMENTÁŘ: V prvních 40 letech existence se muzeum několikrát stěhovalo. V době, kdy se projednával tento návrh, nacházely se muzejní sbírky v budově dnešní Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD na rohu Horního náměstí a Hradské ulice. Později, když nevyšel záměr s přestěhováním muzea do okresního domu (budova dnešního městského úřadu na Horním náměstí), sídlilo muzeum v budově čp. 252 na Dolním náměstí. Tu však zanedlouho odkoupila městská spořitelna a muzeum se nakonec v roce 1933 uchýlilo do budovy čp. 273 na Horním náměstí, kde se nachází dodnes.

STALO SE... před 103 lety (1. listopadu 1922 – Pamětní kniha města Humpolce)

„Pamětní kniha města Humpolce založena byla roku 1895 Musejní společností pro okres humpolecký a byla převzata v roce 1922 ve správu města Humpolce ve smyslu zákona republiky Československé vydaného dne 30. ledna 1920 po vzájemné úmluvě mezi Musejní společností a městem Humpolcem. Podle této úmluvy, až bude kniha tato dopsána, bude odevzdána do sbírek okresního musea v Humpolci. V Humpolci dne 1. listopadu 1922.“

KOMENTÁŘ: Takto zní titulní zápis Pamětní knihy města Humpolce. Za Musejní společnost pro okres humpolecký jej podepsali tehdejší jednatel Vincenc Kameš a předseda Josef Kopáč a za město Humpolec starosta František Smítek a radní Jan Makarius. Josef Kopáč byl také do roku 1937 humpoleckým kronikářem. Od roku 1998 je vedením městské kroniky pověřeno opět muzeum, které ji zpracovává dodnes, i když v poněkud pozměněné podobě, než jak vypadala v době Kopáčových zápisů.

Pozn.: Do historických zápisků z kronik téměř nezasahujeme, proto ponecháváme tehdy používané výrazy, slovosled i pravopis.

Vojtěch Novák,
Muzeum dr. Aleše Hrdličky v Humpolci

Fašisté v hostinci U České koruny a Turkovy černé košile

Procházíme-li staré humpolecké městské kroniky, najdeme zde i několik zajímavých zápisků, podle kterých Humpolečtí několikrát odsoudili během období první republiky fašistické názory.

První zápis najdeme v roce 1926 a pojednává o nevhodné reklamě na černé košile, znak Mussoliniho fašistů: „V měsíci září 1926 objevily se ve výkladních skříních zdejší obchodníka Karla Turka na nároží Palackého náměstí na prodej – černé fašistické košile, což vyvolalo v městě pozoruhodný rozruch, který měl ohlas i v krajském tisku. Časopis Havlíčkovy hlasy, vycházející v Čáslavi, přinesl proti tomuto zvláštnímu zjevu v Humpolci ostrý článek a reklamu fašistickým košilím ve výkladní skříní jmenovaného obchodníka ostře odsoudil.“

Druhý zápis je z 3. března 1935. Byla tehdy neděle a humpolečtí příznivci fašismu, svolávajícím byl soukeník Jan Štěpán Kryštůfek, si vybrali příznačně hostinec U České koruny v ulici Na Kasárnách, aby se zde odehrála jejich důvěrná schůze. Ve stejný čas, tedy na druhou hodinu odpolední v neděli, se v tomto hostinci konaly i pravidelné nedělní besedy, což mohlo vyvolat nesoulad obou akcí. Podivné bylo, jak si kronikář poznamenal, že organizátoři akce každému příchodícímu vystavili, i proti jeho vůli, legitimaci opravňující k účasti na důvěrné fašistické schůzi. Proto se také číslo účastníků a pozvaných hostů vyšplhalo nad 50 lidí.

V sále bylo i dost politiků z jiných stran, kteří přišli (nebo setrvali) ze zvědavosti. Schůzi měl navštívit také vůdce českých fašistů generál Radola Gajda, bývalý legionář, který si po nezdařeném vojenském puči fašistů v Židenicích roku 1933 musel odpykat šestiměsíční vězení. Ten ovšem přes očekávání nepřišel, a tak hlavní řeč vedl redaktor Langer, majitel statku na Dolnokralovicku. Schůze však nebyla oficiálně zahájena ani po třetí hodině, protože nepřišli ani další hlavní referenti. Nakonec tedy zasáhli zástupci města a pro nenaplnění podmínek schůzi ukončili. Zmiňovaní řečníci se nenechali odradit a své myšlenky chtěli účastníkům předat hospodsky – stůl od stolu. To se ovšem rovněž nesetkalo s pochopením, neboť: „...řečník ve své řečnické horečce gestikuloval rukama a demagogicky mluvil proti všemu pořádku a řádu demokratické republiky Československé, proti ostatním politickým stranám...“ Po necelé hodině se pak v sálu objevil policejní komisař, schůzi opětovně rozpustil, svolavatele, řečníky a některé posluchače odvedl na hejtmánství k protokolárnímu výslechu.

Je zajímavé, že si příznivci fašismu vybrali pro schůzku právě tento hostinec. Byl totiž v humpolecké paměti spjat s židovskou rodinou Sušických. Je ovšem pravda, že ne všichni fašisté měli tehdy tak antisemitské postoje jako příznivci nacistického Německa. V některých italských Židech nacházel Mussolini svého času i oporu. K perzekuci svých bývalých podporovatelů ho přimělo až sblížení s Hitlerem. Smutných časů protektorátní doby se už Sušičtí jako majitelé hostince nedočkali, proto nejsou uváděni jako humpolecké oběti holocaustu. Pojďme se podívat blíže na historii domu čp. 155.

Na císařských otiscích stabilního katastru z roku 1838 ještě dům v podobě z fotografie nenajdeme, jen malé dřevěné stavení opodál od ulice v zahradě. Tehdejší ulice Na Kasárnách nesla ještě na pláncích jméno „Nová“. Důvodem je zřejmě nová výstavba protějších domů od našeho stavení. V blízké budoucnosti se dřevěné stavení čp. 155 i vedlejší čp. 154 přenesla blíže k uliční čáře a vnikly zde nové větší

kamenné domy. Tehdy také byla dostavěna zástavba domů čp. 449 a čp. 448. Tyto změny jsou patrné na indikační skice stabilního katastru z poloviny 19. století. Majiteli v těchto dobách byla rodina Hrejsů, nejprve Jan a později dlouhá léta Matěj Hrejsa. V roce 1882 je majitelem již Jan Forman. K roku 1891 jsou to pak manželé Adolf a Terezie Sušičtí, kteří zde provozují hostinec U České koruny. To už se i přilehlé ulici dostalo nového jména – Želivská.

Adolf Sušický provozoval hostinec až do své smrti. Jeho úmrtí se odrazilo i v místní kronice: „Dne 14. listopadu 1930 zemřel v Humpolci Izraelita Adolf Sušický. Obchodník

a hostinský u České koruny, jenž se vždy hlásil k českému původu i smýšlení. Byl od roku 1895 členem muzejní společnosti a slušný člověk. Jeho syn zemřel ve světové válce v zajetí sibiřském.“ Jako majitel v roce 1947 je uváděna Společnost soukeníků. Dům ale postupně chátrá, což je možno vidět i na fotografiích. Nakonec bylo rozhodnuto o jeho demolici, která byla také roku 1959 provedena. Výrazně se tak opět změnila podoba ulice, jejíž jméno nyní připomínalo komunistu Jana Švermu. Na uvolněném místě byl stavěn nový bytový dům, který si присvojil čp. 154.

Zdeněk Škrabánek

Humpolecká ulice Legionářů a další památky na ně

Před sto lety byl v městské kronice připsán tento text: „Dne 24. října 1925 byla skončena stavba novozové silnice od humpoleckého nádraží přes cestu „Na Lukách“ k Havlíčkovu náměstí na České městě... Silnice a ulice tato nazvána byla „ulicí Legionářů“.“ Dnešní ulice Lnářská nebyla jedinou památkou na skončené boje velké války a legionáře, kteří si prošli anabází zahraničních vojsk.

Po založení československého státu vznikla řada legionářských organizací, které sdružovaly bývalé vojáky zahraničních legií podle původu či zaměření. Jejich sjednocení vyústilo ve Všelegionářský sjezd v lednu 1921 v Praze, kde za účasti významných osobností zaznělo i poselství prezidenta T. G. Masaryka. Sjezd rozhodl o vytvoření jednotné organizace – Československé obce legionářské (ČsOL), jejíž ustavující sjezd se konal 22. května 1921. ČsOL se stala hlavní oporou demokratické republiky a nositelkou odkazu legionářského hnutí. Organizace podporovala veterány, stavěla pomníky padlým a rozvíjela kulturní a osvětovou činnost.

I v Humpolci byla v lednu 1920 založena Jednota československých legionářů, jejíž první ustavující schůze se pořádala v hostinci U Hrušků čp. 5. Společný cíl v podobě zbudování pomníku k uctění svých padlých druhů se jim nedařilo splnit, proto spojili své síly s místní muzejní společností, která se snažila o podobný cíl. Hlavním iniciátorem podniku byl jistě městský kronikář, vůdčí osobnost muzejního spolku a učitel Josef Kopáč, který usiloval o shromáždění informací o padlých z Humpolce a vybudování pietního místa. Sám přišel ve válce o syna Jana i mnoho ze svých žáků. Během společné schůze v hostinci U Prchalů čp. 255, 6. února 1923, byl založen Komitét pro postavení pomníku padlým vojínům v Humpolci. Legionáře v této organizaci zastupovali Rudolf Slezák, Václav Svoboda, Čeněk Mašín, Jan Kalina, Rudolf Chvála, Jindřich Nápravník, později Josef Loucký, Jindřich Trnka a další.

Cíl komitétu se zdařil. Začátkem července 1925 proběhla veřejná soutěž, v níž se vybíralo z 22 návrhů pro zhotovení pomníku. Zvítězil návrh táboorského sochaře Rudolfa Kabeše, ten se posunul k realizaci. Slavnostní odhalení pomníku uprostřed Horního náměstí se konalo 26. září 1926. Na bronzové desce byla odhalena jména 134 padlých, které se podařilo kronikářům Kopáčovi dopátrat, mezi nimi byli i někteří legionáři. Zároveň bližší zjištěné informace o nich sepsal do městské kroniky. K stoletému výročí založení republiky tyto medailonky vyšly v ediční publikaci *Před sto lety*, kterou zpracovával kolektiv autorů z Gymnázia dr. Aleše Hrdličky.

Myšlenka společného pomníku měla také zahladit rozpory ve společnosti mezi legionáři a rakouskými vysloužilci.

Legionáři byli v novém státě oceňováni za pomoc při vzniku státu i v prvních měsících nové republiky, která si procházela konflikty a boji v německých provinciích, na Slovensku s Maďary nebo na Těšínsku s Poláky. O úmrtí legionářů se dočítáme i na dalších stránkách městské kroniky (Alois Prchal, 1928; Vojtěch Obermann, 1933). Dne 15. srpna 1934 byla také odhalena na zdi humpoleckého pivovaru pamětní deska starodružiníka (předchůdce československých legií v Rusku) Bohumila Satrana, který padl coby rozvědčík 9. června 1915 na ruské frontě. Jeho otec byl humpoleckým sládkem, proto bylo zvoleno toto místo. Ve stejném roce byla podle záznamů kroniky odhalena také pamětní deska Františku Buškovi ve Větrném Jeníkově.

Dalším impulsem pro připomínání legionářů byly roky po druhé světové válce. Do Muzea dr. A. Hrdličky k početným spisům o legionářích přibyl například soupis členů legionářské

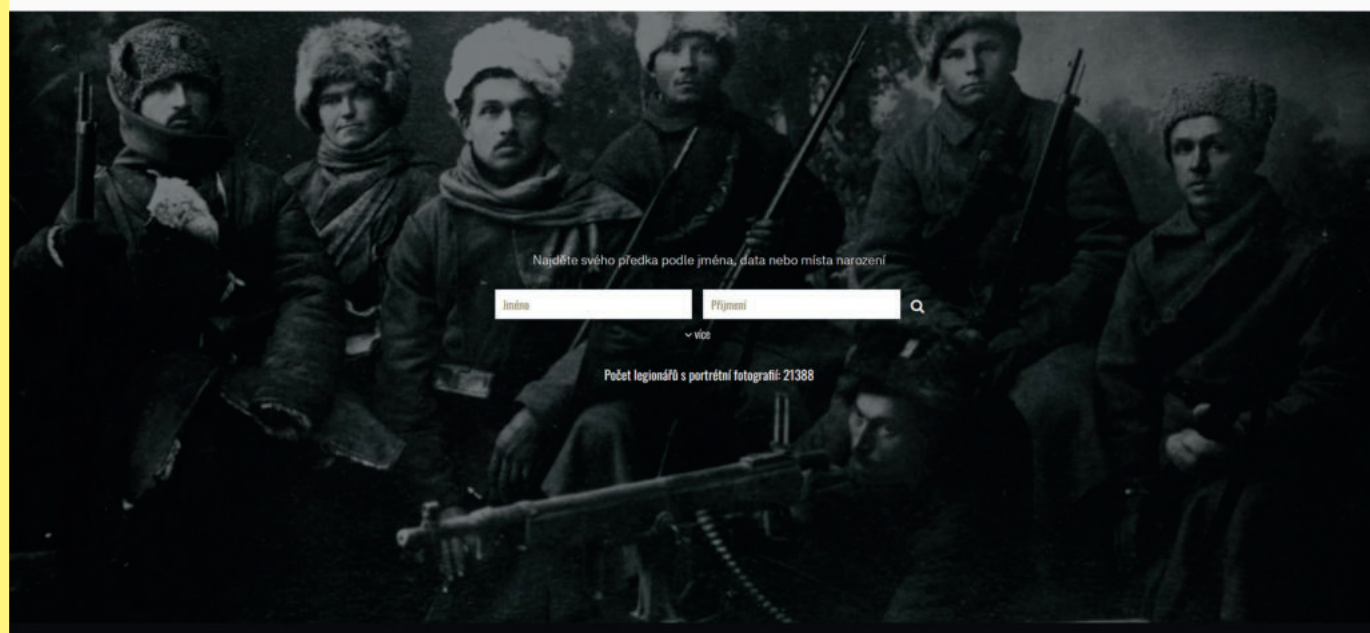

obce čítající k 25. říjnu 1947 98 jmen. Na zdi rolnicko-lnářské školy byla také odhalena pamětní deska Františku Kutlvašrovi, který padl u Zborova 1917. Desku odhaloval jeho bratr generál Karel Kutlvašr, hrdina domácího odboje, kterého měl záhy čekat osud politického vězně komunistického režimu. S převratem roku 1948 souvisí i upozadění legionářské tematiky nebo přejmenování na počátku zmiňované ulice.

Osudy legionářů, stejně jako spisy a fotografie z muzea, ještě nejsou komplexně zpracovány. Je zde ale mnoho projektů, které poodhalují tyto stránky naší historie a lidských příběhů. Zmiňme například publikaci pelhřimovského okresního archivu *Českoslovenští legionáři*, návštěvy legioplaku v Humpolci a jiných městech, kam jistě mnozí zavítali. Nebo další projekt ČsOL Krev legionáře či seznam legionářů, kde si ve zpracovaných archivech můžete vyhledat informace o legionářích z vaší rodiny nebo města.

Zdeněk Škrabánek

SEZNAM LEGIONÁŘŮ

Šťastný profesor

I vyrazil jednoho sluncem zalitého jitra univerzitní profesor krajinné ekologie do údolí protáhnout zatuhlé nohy, obdařit dušičku pár líbivými vjemy a možná i naučit něco málo své studenty. Údolí bylo překrásné, plné rašícího života, všemožných druhů stromů, rostlin a hmyzu. Profesorova neklidná očka nadšeně těkala z místa na místo a hledala nějakou „obzvláštnost“.

Nalezla ji v jednom stromovém háji, místě kouzelně hezkém, plném chladivého stínu a šumu větru, který si pohrával se zeleným listovím. „Drazí a drahé! Jestlipak si na tomto místě dokážete povšimnout jisté obzvláštnosti!“ volal nadšeně profesor na své svěřence. Studenti, se zraky obrácenými do svých telefonů či do prázdnoty, se nechali přehlušit rostoucí trávou, a tak profesor pravil: „Poradím vám! Pohleďte! Rozpraskaná borka!“ Přiskočil k jednomu ze stromů, laskal jej a hladil, celý u vytržení. „Trnovník akát, dendrologové nechť mě opraví, ale troufám si tvrdit, že...“ Rozpoutal sáhodlouhou řeč o původu svého dřevnatého přítele.

Kůry, vydržené provazem na nejtlustší větvi stromu, na níž kdysi visel mladík – kvůli bezbožné lži a bezostyšné pomluvě pověšený, o mladý zasněný život připravený – si profesor nevšiml. „Toť vše, vážení, postupme dál!“ pravil a s vycházkovou holí pevně sevřenou kráčet dál. Pod nohama mu praskal štěr; tak tak se přes všechny vjemy, které na jeho mysl útočily jako rozzuřený roj sršní, dokázal soustředit na cestu.

Poblíž prachem zapadaných trosek přerušil svůj krok, obrátiv se ke studentům jal se vést rozpravu: „Zřete, žáci! Červený dům, z něhož dnes zbyly jen pusté sutiny, kdysi oplýval hojností a životem, než jej strhla velká voda! Teď se však obracím na vás! Jestlipak někdo pozná, co představuje tento objekt?“ ukázal na mechem obrostlý kus kdysi možná opracovaného kamene.

Studenti se opět nechali přehlušit mraky plujícími přes oblohu, své zraky upřené do telefonů. „Nehleďte pořád do těch udělátek a pravte! Třeba vy!“ ukázal na obtloustlého vykulence, jenž ze sebe těžko soukal slova. „Jde o... o... žulu?“ Profesor se začal nervózně ošívát, kroutil rukama a přešlapoval. „Téměř,“ hlesl nakonec. „Jde o sošku!“ Přešlapoval. „Téměř,“ hlesl nakonec. „Jde o sošku!“ Přešlapoval. „Téměř,“ hlesl nakonec. „Jde o sošku!“

Jeho obličej najednou obdařil zakaboněný výraz. „Při stovce rohatým a jednom ďáblu k tomu, nebývala tu kuželková balustráda?“ zhroutil se a jal se ji hledat. Pohřešovaný architektonický prvek nenašel, stejně jako nezaslechl ozvěnu pláče ubohé dívky, narozené s temnou duší, která mezi stěnami červeného domu prokládala mnoho dní a mnoho nocí, již si vyměňovali kusy zborceného zdiva.

Profesor vedl svou družinou dál, lehce rozhozený ztrátou čarokrásné balustrády, leč kouzlo místní krajiny mu rychle navrátilo do duše štěstí a do očí zápal. Spadané listí! Načechrané cumulusy! Zavíječi poletující kolem! Tak tak, že se do vši té nádhery nerozběhl či nevzlétl k nebesům, nechaviv se krajinou, rozkvetlými lukami, blankytnou oblohou a chladivými průzračnými potůčky, pohltil.

Dokráčel až k jedné z oněch voňavých říček, poklekl na břeh, mezi prsty promnul vlahou půdu a na okamžik se zasnul. „Žáci! Každý mi přineste nějaký přírodní artefakt,“ promluvil náhle. Jeho výzva se nesetkala s odezvou, a tak pohrozil vycházkovou holí. „Škatulata, hejbejte se!“ vykřikl a svěřenci se rozutekli krajinou.

První přinesl smrkovou šišku, další zelený jetel, jiný králíčí trus a jeden se dokonce – snad aby profesorovi udělal radost – táhl se soškou artyčoku. Zatímco se zbytek honil, přistoupil učenec k jednomu z kamenů, neomylně poznal kus výstavní ruly a pohlídl její zvrásněný, na dotek příjemný povrch. Nežřetelné rýhy, které na kameni zanechalo dítko při veselé hře s blízkými, a při níž si rozrazilo hlavu, zůstaly nenahmatány.

Když i poslední opozdilci dorazili s dlaněmi od hnědé hlíny a ulepané smůly, dovedl blažený profesor svou třídu k vyhlídce. Z kopečka uzřeli obnažené město, červeňoučké střechy rodinných domků, rozkvetlé zahrádky plné slivoní a jabloní, drobné tvorečky pochoduující ulicemi, jež si říkají lidé. Studenti si výjev vyfotili a s rychlostí blesku jej poslali do světa.

Profesor při pohledu na životem kypící město těžko potlačoval slzy štěstí. Zborcených snů, zrazených srdcí, ztracených tužeb, zmizelých ideálů a třesutých zklamání, jichž bylo ve městě více než čehokoliv jiného, si nevšiml, a tak se se srdcem přetékajícím radostí otočil, naznačil studentům všeobecný rozchod a po štěrkové cestě se vydal pryč. „Překrásný svět,“ zvolal do údolí a vysoké stromy, rozeklané skály, zaprášené sutiny a rýhované kameny na březích řek si jeho slova ještě dlouho mezi sebou v ozvěně vyměňovaly.

Martin Staněk je studentem Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V tomto roce vydal svou první sbírku povídek *Nejkrásnější hvězda a jiné povídky*. V současnosti pracuje na vydání své druhé knížky, která by měla být před Vánoci k dostání v knihkupectví a k vypůjčení v knihovně. Martin se kromě literární tvorby aktivně věnuje sportu, s Knihovnou Jiřiny Zábranové spolupracoval na akcích pro malé čtenáře.

Ledovcové nádhery

Milí badatelé, podzim se chystá předat vládu zimě a příroda se uložila k dobrotivému spánku. I náš badatelský parapet usnul. Jakýmpak rostlinkám se na něm dařilo? Sklidili jste si z nich semínka na jaro, květy z bylinek usušili na čaj a třeba i ochutnali nějaké jedlé plody?

V průběhu roku jste bádali rostlinky v truhlíku od samotných semínek, barvili jste přírodou a tvořili vlastní krajinu z přírodnin. Tentokrát se z nás stanou badatelé polárníci.

Budeme potřebovat led. Pět kousků ledu – našeho ledovce. A jelikož ne každý má zahrádku se sudem, ve kterém voda přes noc zmrzne (navíc bychom se o tento led mohly říznout), vytvoříme si náš ledovec doma. Naplníme pět balonků vodou, pečlivě je zavážeme a necháme je dva dny v mrazáku. Nejmenší badatelé jistě ocení, když se nám do balonku podaří vložit malinkou figurku (kupříkladu mamuta). Během oněch dvou dní nám voda v baloncích zcela zamrzne a my si můžeme přichystat mističku se solí, zimní rukavici, kladívko, pět mističek a teplý čaj (takový, který už na jazyk a na ruce nepálí).

Opatrně vyjmeme balonky z mrazáku a rozstřihneme je. Každý vložíme do jedné mističky, mističky si srovnáme hezky vedle sebe a rychle začneme se svým pokusem. První ledovec posolíme. Na druhý ledovec přes zimní rukavici zatlačíme celou svou vahou. Třetí ledovec polijeme teplým čajem, čtvrtý ledovec s dopomocí maminky či tatínka rozťukneme kladívkem na spoustu malých kusů a pátý ledovec necháme tak, jak je. Abychom měli srovnání, jak se bude led rozpouštět sám od sebe.

Koukneme se na každý kousek ledu, jak se mění. Který se rozpouští nejrychleji? Neváháme a znovu naše ledovce osolíme, stlačíme a polijeme teplým čajem. Průběžně naše ledovce pozorujeme. Zapálení badatelé si svůj pokus mohou v průběhu času zaznamenávat obrázkem či rovnou

zapisovat. Pro ty nejmenší badatele jsou velkou motivací vydržet až do konce pokusu právě figurky zamrzlé v ledu, které jim postupně vykukují a oni je jako velcí polárníci postupně vyprošťují.

Který ledovec roztál jako první a proč zrovna on?

Toto bádání máme krásně nacvičené. A tak, kdybyste chtěli, můžete jej vyzkoušet i na zamrzlé louži přímo v přírodě.

A začne-li nás zamrazování balonků bavit, vložíme do nich pár barevných nasušených květů bylinek z léta, pár větviček a třeba šípky a očko z provázku (na zavěšení). Po zmrznutí tyto balonky s ledem rozstřihneme a můžeme si zvenčí zavěsit na okno či na balkon jako vánoční ledové ozdobičky – sluníčko už se postará o krásná kouzla se světlem. A podle toho, jak mrzne, se mráz postará o trvanlivost Vaší ozdobičky – a nic nebrání tomu, abychom v průběhu času pozorovali svým badatelským okem i ji.

Badatelství vede děti k tomu, aby samostatně zkoumaly, kladly si otázky a samy hledaly odpovědi. Namísto pasivního přijímání informací se učí pozorovat, formulovat hypotézy, ověřovat je a vyvozovat závěry. Tento přístup rozvíjí přirozenou zvědavost, kritické myšlení i schopnost spolupráce.

Ať nám naše badatelská očka přináší mnoho krásných objevů a potěchy! Však jsou kouzla přírody všude, kam se jen svým badatelským okem podíváme.

Hana Havelková

Skol!

Zhruba 120 kilometrů běžeckých tras si v případě příznivých sněhových podmínek může užít běžkař v Humpolci a jeho okolí. Už řadu let se o ně ve svém volném čase starají Jiří Hynek, František Špinar a Vít Prokůpek. Když sněží, zbystří a očekávají alespoň šestnácti centimetrovou sněhovou pokrývku, aby mohli nasednout na skútr a vyrazit projet stopu. Letos už se jednou, na konci listopadu, zadařilo.

Všechno ale samozřejmě záleží na počasí. „Loni jsme například nevyjeli vůbec. Před dvěma lety se naopak poštěstilo a nám se podařilo udržovat až sto dvacet kilometrů tras, což už je velmi slušné číslo, to kolikrát nemají ani na horách,” zavzpomínal Jiří Hynek.

Důležitým pomocníkem je skútr, který je v majetku Mikroregionu Zálesí. Ten sdružuje Humpolec a dvacet okolních obcí. Stopař, který je za skútr připojený, zvládne projet dvě až tři stopy na klasiku a zároveň umí vytvořit i manšestr – zhruba dvoumetrovou upravenou plochu pro bruslaře.

Na Humpolecku se tradičně běží na třech trasách: jde o trasu krasoňovskou, lipnickou a kalištskou. Když je opravdu bohatá sněhová nadílka, projíždí se ještě trasa směrem na Želiv. „Nejlepší podmínky jsou na Kališti, není tam kryt stromů

a jedná se lokalitu relativně vysoko položenou. Naopak na Želiv, který je níže, musí být dostatek sněhu. V rámci mikroregionu jsme projížděli například i na Koberovice,” zmínil Jiří Hynek.

Ideální stav znamená, že nasněží alespoň dvacet centimetrů a vespod leží vrstva mokrého sněhu překrytého prašanem. „Se skútreem jezdíme minimálně ve dvou. Ačkoliv se to možná nezdá, je to celkem náročná práce. Projíždět trasy musíme večer nebo brzy ráno, maximální rychlost je tak 15 kilometrů za hodinu, takže nám to trvá třeba i tři hodiny. Nepočítám, že když sněží, tak bychom mohli jezdit pořád dokola, což je samozřejmě nereálné, protože také musíme do svého zaměstnání,” usmál se Jiří Hynek s tím, že se také snaží, aby trasy vedly kolem hospod: aby se běžkaři mohli cestou zahřát a občerstvit.

Vzpomněl si i na příhodu, kdy se skútreem vyjeli na Lipnici a u Rozkoše zapadli. „I když jsme byli dva, další tři lyžaři, kteří nás potkali, nám museli pomoci, abychom se vůbec dostali dál,” vyprávěl. Přesto je však tato „údržba” baví. „Vždycky máme radost, když se nám podaří projet co nejvíce kilometrů a běžkaři na nás cestou mávají a usmívají se,” uzavřel Jiří Hynek.

Více informací o zimních běžeckých trasách včetně aktuálního stavu najdete na www.infohumpolec.cz nebo přímo na facebookové stránce Mikroregionu Zálesí.

Aneta Slavíková

Osmisměrka k deseti letům Medou

Zimní číslo Zálesí přináší soutěžní osmisměrku, kterou ku příležitosti svých desátých narozenin připravilo Medou. Najděte slova vystihující tuto organizaci, je jich zde schovaných hned deset. Svou odpověď zašlete s uvedením předmětu Hrajeme si – zima na e-mail mekis@infohumpolec.cz, nebo ji doručte

osobně s uvedením vašeho jména a kontaktních údajů (e-mail nebo telefon) do infocentra. Ze správných odpovědí doručených do 31. ledna 2026 vybereme tři výherce, jejichž jména zveřejníme v jarním vydání Zálesí. Medou připravilo balíčky s výrobky ze svých dílen a s poukázkou na nákup v Obchůdku pro radost.

Ň Í T I G N K W A J Ě Ř P M Ý
 Ř N Í Ů S Č S O R A D O S T T
 Y Ř N Ě X Ú Ó Ó L P P S L L A
 U P E R A A A P T E Z R I H Ú
 P M P L L R S R Ř E K Ý F D O
 N D O G Á H M H O Á Č T G O W
 Ů K H G S U Y B L P T É I Ě C
 Ó F C S K O S L Ů Q D E P V J
 Z M O V A S L Ó Š H Í O L E Ý
 Á Ó P F Ž F Á M T A N Í P É Ó
 R Z H M R O D I N A T C A M K
 N N Ů E Y C L W O B Q O Č É Ó
 O C G T Ú Ď Á J Ů W U G Ď Ň C
 F Z N F Ž A R Ě V Ů D A Ů Ů L
 Q R Q Š X Ú Ň A F L F R Í Ů Ů

Výherkyně minulé soutěže: **Dana Kamešová**

Výherkyně obdrží poukaz v hodnotě 400 Kč na nákup v Rybářských potřebách U Šupinky v Humpolci.

Správné odpovědi: 1. B, 2. A, 3. C, 4. B, 5. B, 6. B, 7. B, 8. A, 9. C, 10. B

**A nyní otočte
a zalistujte
Radničními
listy**

